

ՀԱՅՐԱՅԻՄ

Ի Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Ա.ԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՅԳ ԵՒ ԴԱՇՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Լէվանթի մէջ Հայաստանի բարեկարգութեան մասին հետեւեալ տողերը կը կարդանք :

« Անդիական թերթերը վերջին օրերս նամակ մը հրատարակեցին , զոր կերելի թէ Տաճկաստանի Հայոց երեւելիներէն մէկը գրած է փարիզ բնակող իւր բարեկամներէն մէկուն :

« Նամակագիրը Ա.Յ-Սթէֆանօի դաշնադրութեան 16րդ , յօդուածը հետեւեալ կերպով կը բովանդակէ :

« Որովհետեւ Հայաստանի մէջ Ռուսաց « դրամած տեղերուն որք դարձեալ Տաճ. « կաց պիտի յանձնուին , պարպուիլը եր- « կու տէրութեանց բարեկամական յա- « րաբերութեանց շնորհիւնը և կուոյ « պատճառ կրնայ ըլլալ , ուստի Բ. Դու- « ռը կը խոստանայ Հայոց բնակած տե- « ղերուն մէջ անյապաղ բարեկարգու- « թիւններ ընել ըստ տեղւոյն պիտոյից « և փերտերուն ու ջէրքէզներուն դէմ « Հայոց ապահովութիւնը երաշխաւորել :

« Նամակագիրը կը յաւելու գարձեալ .

« Այս յօդուածով պայման դրուած է որ Բարձր Ասիոյ Հայ գաւառները Բուսթիլի քանի մը գաւառաց նման բարեկարգութիւններ պիտի ընդունին , այսինքն տեղւոյն պիտոյից համեմատ բարեկարգութիւններ : Բուսթիլի մէջ վարչական ինքնօրէնութիւն չունեցող գաւառները Եպիսկոպոս , Թեոսաղիան և Մակեդոնիան են : Դաշնադրութեան տրամադրութեանը նայելով Հայ գաւառներն ալ նմանօրինակ պիտի ըլլան . սակայն ինչպէս որ այս երաշխաւորութիւնը Յոյները դո՛հ ընելու բաւական չեն , որոնք վերջապէս զինու զօրութեամբ իրենց բարեկարգութիւնը սխալ կարենան ընդունիլ , այսպէս և Հայոց պէտքերը և բաղձանքները խոստացեալ անորոշ բարենորոգումներով չէ կարելի ապահովել . այլ միայն ինքնօրէնութեամբ կարելի է երաշխաւորել : Ուստի Հայոց ազգը ներկայ փոփոխութեանց մէջ իբրեւ պարզ հանդիսատես չկրնար մնալ . Օսմանեան կայսրութեան մէջ իւր ունեցած զօրաւոր դիրքին և վարչական կազմակերպութեան մասին ընծայած տարերաց վստահելով Աւագածողոյն պիտի դիմէ և իւր արդար դատը պիտի պաշտպանէ :

ուրիշ քրիստոնեայ գաւառաց տրուած նմանօրինակ պայմաններ խնդրելով :

Ա.Յ-Սթէֆանօյի ռուսական բանակի զօրավարներէն Մուրատօֆ Հայազգի զօրավարը չորեքշաբթի իրիկուն Մախըր գիւղ Սէլեան էֆէնտիի տունը ի պատիւ իրեն տրուած հացկերոյթի մը ներկայ գտնուելով , Դալաթիոյ վարժարանին երգեցիկ աշակերտներէն 6-7 հոգի զոր զօրավարն ինքը խնդրած էր յատկապէս , ժամը 1 էն սկսեալ մինչև 6-7 ազգային երգեր նուագեցին խիստ սրտաշարժ կերպով , այնպէս որ զօրավարը սաստիկ ըզգածուելով սեղանին վրայ , « Իմ Հայրենիք » ազգային երգը երգել տուեր և աչքերը արցունքով լեցուեր են :

— Մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց անուամբ շրջաբերութեան ելած դրամանիշերը վերջին օրերս մեծ գայթակղութեան և անուանարկիչ դէպքերու առիթ տուած են :

Թաղ խորհուրդներէն շատեր իրենց եկեղեցւոյն շահ մը ընծայելու նպատակաւ 100 ին 30-40-50 դրուշ զեղչ կընեն և մնացածին կէսն ալ կեղծէ ըսելով կը պատուեն եղեր : Այսպիսի ընթացք մը ինքնին դատապարտելի է , զի իւրաքանչիւր թաղի եկեղեցւոյն բարոյական շահը , վարկը և պատիւը կոտորելէ զատ ընդհանուր Ազգին ալ անպատուութիւն կընծայէ , որուն վրայ արժան է որ կեդրոնական վարչութիւնն իւր ուշադրութիւնը հրաւիրէ և եթէ հարկ լինի իւր իշխանութիւնը գործածէ :

Գումագափուի Մայր եկեղեցւոյ Թաղ խորհուրդը որ ի սկզբանէ անտի հարիւրին 5 զրշ զեղչ ընելով շատացած է , այն ալ տուական տպագրական ծախուց պատճառաւ , Մայր եկեղեցւոյ անտուկին վարկը և բարոյական շահը պահպանելու նպատակաւ իմաստութիւն համարեց հետեւեալ Ազգը հրատարակել Հայ , Տաճիկ և Յոյն լրագրաց միջոցաւ , որպէս զի հասարակաց մէջ տիրած գայթակղութիւնը Մայր եկեղեցւոյ անտուկին վրայ ալ չը ծաւալի , ինչպէս մինչև ցարդ բարեբաղդաբար չէ եղած , և ուրիշ խորհրդոց նման օտար լրագրաց խիստ և կծու քննադատութեանց չենթարկի : Կը փափաքիմք որ այս մասին գայթակղութեանց և տրտնջանաց առիթ ընծայող Թաղ խորհուրդներ և ընդ նմին դժբաղդաբար Ազգ. Պատրի-

արքարանի կողմանէ կարգեալ Հոգաբարձութիւնն ալ սոյն օրինակին հետեւին յօդուած և իշխանութիւն թաղին և ընդհանուր Ազգի պատուոյն :

Ա. Զ. Դ.

Գումագափուի Մայր եկեղեցւոյ Թաղ խորհուրդը կը ծանուցանէ արգոյ հասարակութեան թէ Մայր եկեղեցւոյ շրջաբերութեան մէջ գտնուած դրամատոմսերը ժողովուր համար չարաթը երեք օր սահմանած է երկուշաբթի , չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը առաւօտեան ժամը մինչև չորս . ուստի ո՛վ որ կուղէ ձեռքը գտնուած դրամատոմսը փոխանակել , կը հրաւիրուի սահմանեալ ժամուն ի խորհրդարան :

Դրամատոմսերու տպագրական ծախուցը համար ըստ սովորութեան թաղ խորհրդոյ հարիւրին հինգ դրուշ միայն զեղչ կըլլայ :

17 մարտ 1878

(Ինչի)

Ի Խորհրդարանի

Գումագափու Մայր-եկեղ.

Մշոյ դեր . վանահօր կողմանէ ի Պատրիարքարան զարնուած հեռագիր մը դարձեալ կը գանդատի վանուց 7-8 միւրաքաններէն և զանոնք դուրս հանել կառաջարկէ . եթէ ոչ անկարելի է , կըսէ , իրեն յետ Զատիկ վանահայրի պաշտօնը շարունակել :

Մուշէն եկող ճամբորդք կը պատմեն թէ Մամբրէ սրբազան վանքէն դուրս ելած քաղաքը կը գտնուի :

— Արժ. Տ. Ղեւոնդ վարդապետ Շիշմանեան որում յանձնուած էր Գաղատիոյ մէջ Սահմանադրութիւնը գործադրելու պաշտօնը , Բաղաքական Ժողովոյ որոշմամբ Գաղատիոյ առաջնորդական տեղապահ անուանեցաւ :

— Բ. Դրնէն ի Պատրիարքարան եկած ծանուցագիր մը մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց դրամանիշերուն գործածութիւնը արգելեալ ըլլալը ծանուցանելով կը պատուիրէ որ Պատրիարքարանը բոլոր եկեղեցեաց հրաման ընէ , որպէս զի տուած սակաց գինը անմիջապէս վճարուի և չը վճարող թաղական խորհուրդները ըստ օրինի պատժուին :

ԴՊՐՈՑ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԽԷ.

ՍԻՐԱՔ ԵՒ ՍԱՄԱՌԵԼ
ԴԱՍ Թ.

(Շարանակներ ԴԻ ԴԻ 413)

ՀԱՆՃԱՐ ԵՒ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն դասն ալ Սիրաքայ ընտիր դասերէն մին է :

Հանճարի և զօրութեան ազդեցութիւնը խիստ վսեմ եղանակով կ'աւանդէ Սամուէլի և սոցա հրաշքները կը թուէ բաւական ընդարձակ կերպով :

Հանճարը հունտն է, զօրութիւնը՝ երկիր :

Եթէ հունտը չի ցանուի և մնայ շտեմարանին մէջ, կը փտի և կոչնչանայ, իսկ եթէ սերմանուի բազմաթիւ ընծիւղներ յառաջ կը բերէ որով և արդիւնաւորի :

Այսպէս եւս եթէ հանճարը իւր զօրութիւնը իւր օժանդակութիւնը չունենայ, եթէ առանձին մնայ, բնականաբար ուղեղին մէջ կը ծնի և նոյն ժամայն կը ցնդի, զօրութիւնն է որ զայն արդիւնաւոր դործէ :

Որ և է գիւտ, որ և է օգտակար ձեռնարկութիւն արդիւնաւորելու և ի գլուխ հանելու համար նախապէս հանճար պէտք է և երկրորդ այդ հանճարը մը շակել խրախուսել պէտք է :

Ուրեմն հանճար և զօրութիւն պէտք է որ համընթաց քայլեն, որպէս զի արդիւնաւոր ըլլայ :

Այն ազգը որ հանճարները կը սիրէ ըսել է թէ յառաջդիմութիւնը կը սիրէ, և կը յարգէ :

Ամեն յառաջդիմութիւն մէն մի հանճարի ծնունդն է : Թող յարգուի հանճարը, երկրի մը յառաջդիմութիւնը ըստ ինքեան յարգուած է :

Այն ամեն մեծագործութիւնը որք աշխարհիս սքանչելիքը կը կազմեն, որք մարդկային գործառնութիւնները դիւրացուցին և մարդկութեան մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցին, մամուլը, շոգենաւը, շոգեկառքը, լուսանկարը, հեռագիրը, զանազան մեքենայները՝ այս ամենքը մարդկային հանճարի և զօրութեան արդիւնք են :

Հանճարներն ո՛րչափ խրախուսուին, ո՛րչափ զօրութիւն հայթայթենք, իւրեանց արդասիքն ալ այնքան մեծ և այնքան արդիւնաբեր պիտի ըլլան, և մանաւանդ մեր երկրին մէջ ո՛րչափ հանճարներ կան որք խիստ քիչ բացառութեամբ թշուառ վիճակի մէջ կը խամրին :

Գանի՛ Միլտոններ, քանի՛ Հիւկոններ, քանի՛ Պայրըններ մեր հայրենի երկրին մէջ այս անողոր արեգական ներքեւ ի լոյս եկան և խոտի պէս խամրեցան, քանի՛ կութի մպէրկ, և քանի՛ Սթիֆընսըն հեռի հայրենեաց աստղերէ ի տար աշխարհ բռանց ներքեւ հակերու և ձողերու ներքեւ կը մաշին և կը հիւծին մինչ ցայն վայր որ վերջապէս իրենց կեանքն ալ ստորնութեան և ստորկական ծառայութեան առաջնորդէ :

Թո՛ղ կրթութիւն սօքա, թո՛ղ հանճարները յարգուին, թո՛ղ մեկենասներ ելնեն, թո՛ղ զօրավիգ կանգնին, թո՛ղ

միանան զօրութիւնները, թո՛ղ միջոցները ի մի ձուլուին, այն ատեն այս ազգը ուրիշ դրից մէջ պիտի տեսնենք :

Սիրաք՝ սոյն պատուական դասը հետեւեալ տողերով կաւարտէ :

« Դու մի՛ վհատիր, որդեակդ իմ, այլ յուսա՛ և դործէ՛, կուգայ նոր ժամանակ և կանցնի հին. յորում Արեւելքն եւս իւր կորուսած բաղդը կը գտնէ, միայն թէ իւր որդիքները լոյս սիրեն, հանճար պատուեն և ընկերական պատուոյն զօրութիւնը ճանչնան : Ես այնպէս գիտեմ և դու այսպէս ուսիր՝ այս դասն ու հաւատա՛, թէ աշխարհիս բաղդն ինքնաշխատութեան և հանճարին արդիւնքն է » :

« Դու մի՛ այնպէս կարծեր թէ բաղդն դժխեմ և աշուոռ ձեռք մը ունի, մի աշխարհին և ժողովրդին կուտայ և միւսին կը զլանայ, կամ թէ երջանկութիւն՝ Արեւմտեան ժողովրդոց ճակատագիրն է, իսկ ապերջանկութիւն, թշուառութիւն Արեւելեան ժողովրդոց : Թէ այդպէս կարծես կը սխալու. երջանկութիւն և թշուառութիւն աշխարհիս վերայ համընկնելու եղբայր են, միշտ ի միասին կը բնակին և թէ ինչպէս, հետեւեալ դասին մէջ բացատրեմ քեզ » :

(Շարանակներ)

Հետեւեալին հրատարակութիւնը խընդրուած է մեզմէ :

Մեծագոտիւ Պ. Պ. Յ. Շաւարշ

Աղէի բարեկամ,

Երէկ առաւօտ ձեր հրաւերած միութեան ներկայ դռնուելու պատեհ առիթն ունենալուս համար խիստ երջանիկ և յանձնուս ուրախ եմ : Կզգամ իմ պարտ և խնդրեմ թոյլ տուք որ և ես իբրեւ մի գաւառացի մի Հայ անհատ փութեմ կատարել զայն, յայտնել իմ շնորհակալութիւն ձեր մեծ և վսեմ ձեռնարկութեան :

Ձեր սրտի ծալներուն վրայ Հայուն յոյսն ու ապագան կը կարգամք, ձեր խանդն ու ըզգացում աւելի վառ են, տեսայ ձեր հոգին այնչափ գեհ և նուիրական որչափ կարօտն է Հայն և հաղորագիտ, զի դուք չէ՞ք այն երիտասարդներէն որք միայն խօսիլ գիտեն : Սիրտ մը կը կրէք նուիրելու և ձեր հոգին բարոյական աշխարհի պահանջած հոգին է :

Ազատութիւնը ձեր նշանաբանն է, Հայրենիքը ձեր մտքի առարկան և զպրօքը՝ այն սրբաւայրը ձեր երկրպագութեան տաճարն է : — Ձեր օրտը Հայրենեաց կը նուիրէք, տարագիր Հայուն ազատութիւն կը գոչէք, հրապարակ կիջնաք մտքերը յեղափոխելու և զայն ստանձնելու, ձեռք բերելու համար գեղեցիկ սեւին դաստիարակութիւնը կը յուզէք :

Նպատակ կը դնէ՞ք ձեր յղացած միութեան դաստիարակութիւնն և բարձունն պանդխտութեան. մեծ գործ և վսեմ գաղափար, դեռ հայր չեղած դիտէ՞ք սիրել Հայուն թշուառ որդիներ, նոցա դարման պատրաստել, Հայուն ընտանեկան քայքայեալ յարկը վերաշինել, և սիրելու համար սիրոյ տաճարը նուիրագործել կը ճգնէք քեց դաստիարակութեամբ : — Երեւոյ թո՛ղ ձեզ շնորհապարտ լինի. իսկ Հայը թո՛ղ ձեզմով պանծայ, զի իւր ապագան ձեզմով կ'սկսի :

Դեռ Պոլիս չի հասած իմ վիշտ մեծ էր, զի գաւառաց մէջ խիստ հազուագիւտ էր տեսնալ երիտասարդութիւնը որ իւր մահճին մէջ խըլլարի : Ձը պիտի ուշանամ Ձեր և ձեր համախոհ երիտասարդաց գործեր դրել Կիրասնոյ երիտասարդութեան, որոյ անտարբերութիւն փոխանակ հիմնելու վարժարանի փակման հանդիսատես կ'ըլլայ, Տրապիզոնի երիտասարդու-

նեան որոյ զգացում կարծես աւելի ննջելու տրամադիր է քան արթուն հսկելու, Գարահիսարի երիտասարդութեան որք երդում ըրեր են կարծես մի քանի տարիէ յետէ ապրիլ « շնորհակալութեան » լուծին տակ և խոր քուն քայել : Հաւաստի եմ թէ Դուք երբէք չը պիտի կասէք ու վհատիք. մեծ է Ձեր կոչում և գործ դժուարին :

Pas de rose

Sans épine

Նիւթ մը որչափ սիրելի և հեշտ լինի, այնչափ դժուարին է զայն ձեռք բերել, առաւթո՛ւր կոխեցէք ամեն տատասկ և Ձեր վարձք փառաւոր պիտի լինի ի հրապարակ մինչ՝ որչափ դուք լինի կը գործէք :

Մի՛ կարծէք աղնիւդ Պ. Շաւարշ թէ կը շոտարթեմ զՁեզ, կուգեմ գրել դեռ ինչ որ կ'զգ. Դ. բայց խիստ տկար պիտի գտնաք իմ տողեր : Երջանիկ եմ որ իբրեւ բարեկամ Ձեր ձեռները սեղմելու պատիւն ունեցայ, բայց ո՛չ, Դուք համայն ազգին բարեկամն էք — խնդրեմ թոյլ տուք որ զՁեզ եղբայր կոչեմ :

Որով եմ միշտ Ձեր

1878 մարտ 15

Յ. Յ. Շահրիկեան

Ի Քէյպապի-խան

Հետեւեալն Աղդ. Պատրիարքարանէն հաղորդուած է մեզ ի հրատարակութիւն, երրորդ ցուցակ հանգանակութեան՝ որ վասն հայ գաղթականաց :

Եղիպտոսէն դարձեալ (Աղէքսանդրիոյ ազգայնոց նուիրածը) 537 ֆրանք 75 սանթիմ :

Ակնէն (20) քսան հատ հարիւրնոց թղթադրամ :

Եօզղատէն դարձեալ (40) քառասուն հատ հարիւրնոց թղթադրամ :

Բերայէն (285 զրշ 30 փրշ) երկու հարիւր ութսուն և հինգ զրշ երեսուն փրշ ողջ թղթադրամ :

15 մարտ 1878

ՀՐԱԽԻՐ

ԱՌ ԵՐԶԵԿԱՅԻ ԱԶԳԱՅԻՆՍ

Յառաջիկայ կիրակէ օր, որ է մարտ 19, առաւօտեան ժամասացութենէն անմիջապէս վերջն Ղալաթիոյ կեդրոնական վարժարանն կը հրաւիրուին երզնկացի մեծարդոյ ազգայինք :

Ինչպէս անցեալ անգամ, նոյնպէս այս անգամ ալ ժողովին պիտի նախագահէ մեծապատիւ Կ. Ս. Ղազանճեան էֆէնտի :

Նաեւ կը ծանուցուի որ, ազգ. նշանաւոր դրագէտներէն մեծ. Պ. Խ. Յ. Սարաճ պիտի ատենախօսէ սոյն ժողովին մէջ :

Յ. Շաւարշ

1878 մարտ 15

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Երեքշաբթի օր մասնաւոր պատճառաւ մը թերթ չկարենալով հրատարակել, Ղաղի Օսման փաշայի վերադարձը և Նիքօլա մեծ դուքսին Պոլիս մտնելը չկրցինք մեր ընթերցողաց հաղորդել. ուստի խիստ համառօտ քաղուած մ'ընելով կը բաւականանամք :

Ղաղի Օսման փաշա կիրակի իրիկուն մայրաքաղաքս վերադարձաւ զինուորական գործոց նախարար Բէուֆ փաշայի և ուրիշ եօթն փաշաներու հետ և անմիջապէս կայսերական պալատը գնաց յատուկ նաւակով. Սուլթանը շատ սի-

բալիւր ընդունելութիւն ըրաւ և յուզեալ ու զգածեալ սրտով աչքերը համբուրեց . Սուլթան Համիտ Ա. ի ոսկեղինիկ թուրք նուիրեց և Օսմանիյէի առաջին կարգի պատուանշանը կախեց կուրծքը իւր ձեռքով : Հետեւեալ օր զօրահանդէս եղաւ Սպարապետի դուռը ի պատիւ Օսման փաշայի ի ներկայութեան անհամար բազմութեան : Ճանապարհին վրայ ուրկէ կանցնէր Օսման փաշա , պըսակներ կը նետէր ժողովուրդը Բլէվլայի դիւցազին կառքը :

Օսման փաշա կայսերական անձնապահ զօրաց հրամանատար անուանեցաւ :

Նիքօլա մեծ դուքսը երեքշաբթի օր Այ-Սթէֆանօնէն Լիվաւիա շոգենաւով մայրաքաղաքս եկաւ և զրահաւորաց մէջէն անցնելով որք բարեւի կեցած էին , արքունական նաւակներով Տօլմա-պաղչէի կայսերական պալատը գնաց , ուր կայսրը զինքն ընդունեցաւ սրահէն . իւր հետ կը գտնուէին իւր որդին , Կուրքօ , Սքօպէլէֆ զօրավարները հայր և որդի : Սուլթանին հետ առանձինն տեսակցելէ վերջը , Դուքսը Պէյլէրպէյի պալատը գնաց , ուր փոխադարձ այցելութիւն մ'ըրաւ Սուլթանը բարձրաստիճան նախարարները հետը ունենալով : Յետոյ Մեծ Դուքսը Պէյլիթաշէն կայսերական կառքերով Գերմանական դեսպանատունը գնաց Սաքս-Վէյմարի դքսուհին տեսնելու համար և ապա ուստական դեսպանատունն երթալով , կայսերական արծիւը (գարագուշ) որ սեռով ծածկուած էր , անմիջապէս տեղը դրուեցաւ և այսպէս Բ. Դրան և Ռուսիոյ մէջ բարեկամական յարաբերութիւնք վերահաստատուեցան :

Հինգշաբթի առաւօտ Մեծ Դուքսը կայսերական կառքով Սուլթանին ախոռը պտտեցաւ . յետոյ իշխանը Բայսիշխանին ապարանքը ճաշեց . իրիկունն ալ ելլալով քէօշքը Սուլթանին կողմանէ ի պատիւ իրեն տրուած հացկերոյթին ներկայ գտնուցաւ . ուր կը գտնուէին նաև Լայիթէնպէրկի և Օլտէնպուրկի իշխանները , Սքօպէլէֆ զօրավարը (հայրը) , Պ. Օնու , Ահմէտ Վէֆիկ փաշա , Բէուֆ փաշա , Նամըզ փաշա , Սայիտ փաշա , Նաֆըզ փաշա , Լէպիպ էֆէնտի և Միւնիր էֆէնտի :

Մեծ Դուքսին որդին հինգշաբթի իրիկունն Օտէսա մեկնեցաւ Կրան տիւրք քօնսթանթին շոգենաւով :

Մեծ Դուքսն ալ հինգշաբթի օր շոգենաւով Այ-Սթէֆանօ վերադարձաւ :

ԱՅ-Սթէֆանօի ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Հավասի գործակալութիւնը Ս. Բեթրասպուրկի պաշտօնական լրագրէն քաղելով Այ-Սթէֆանօյի մէջ կնքեալ դաշնագրին մանրամասնութիւնքը հետեւեալ կերպով կը բովանդակէ .

Յօդ. 1. Գարատաղ անկախ հրատարակուած է և կացքօ , Բիհօվ Բօզաի , Նիքօի , Սփուց , Բօտկօրիչա , Զապլիաքը կառնու : Պոյանայի նաւարկութիւնը եւրոպական մասնաժողովով մը պիտի կարգադրուի :

2. Գարատաղ ընդ. Բ. Դրան ունեցած յարաբերութիւնք վերջէն համաձայնութեամբ պիտի կարգադրուին . վէճերը Աւստրիոյ և Ռուսիոյ հետ կարգի պիտի դրուին :

3. Սերվիա անկախ կըլլայ և Նիշը , Տրինայի հովիտը և փոքր Զլօրնիքը կառնու :

4. Մինչև որ Սերվիոյ և Դրան մէջ յարաբերութիւնք որոշուին , Սերվիացիք թէ՛ Եւրոպայի և թէ՛ Տաճկաստանի մէջ համազգային իրաւանց համեմատ պիտի վարուին : Սերվիացիք Տաճկաստանի մընացած երկիրները պիտի պարպեն : Մահմետականք պիտի կարենան իրենց շարժական կալուածները պահել : Թուրքօ-Սերվիական մասնաժողով մը անշարժ կալուածոց վերաբերեալ խնդիրները երկու տարուան մէջ պիտի կարգադրէ . և երեք տարուան մէջ այն խնդիրները որ պետութեան և եկեղեցեաց գոյից (վազըֆ) կը վերաբերին :

5. Բուսանիա անկախ է : իւր իրաւունքները դրամական տուգանքով մը պիտի ընդունի որ երկու կողմին հաւանութեամբ պիտի կարգադրուի :

Տաճկաստանի մէջ Բուսանական հպատակները միւս տէրութեանց հպատակներուն նման իրաւունքներ պիտի ունենան :

6. Պուլղարիա ինքնավարական հարկատու իշխանութիւն մը պիտի լինի քրիստոնեայ կառավարութեամբ և աղքային բանակաւ մը : Պուլղարիոյ սահմանը Թուրքօ-Ռուսական մասնաժողովի մը կողմանէ պիտի գծուի Բուսէլիի պարպուելէն առաջ : (Դաշնագրին հետ տշխարհացոյց մը կցեալ է) : Այս սահմանը վրամաէն Գասթօրիա պիտի երթայ Գարատաղէն , Գարատրինայէն և Կրամօսի լեռներէն անցնելով , Մօկլէնիճայի և Վարտարի արեւելակողմը (Սէլանիկի արեւմտեան կողմը) մինչև Պէյլիքուլի միջև , Գարասուի հետ ծովուն եղերքը պիտի հասնի , Գավալայի պարանոցը , Պուրօմկօրտ և Չալթէքէի շղթան մինչև Բօտօփի լեռները հետը առնելով , Արտապրա գետէն կանցնի , Ադրիանուպօլիսը մէկ կողմ պիտի թողու , Լիւլէ-Պուրկաղէն Սե ծով պիտի հասնի , մինչև Հէքիմ-Թապեասի երկնալով , անկէ մինչև Մանկալիտ և Թուլչաի գաւառին գծին ուղղութեամբ մինչև Դանուբի վրայ Պասօլայի ներքև պիտի տարածի Շարանալէ :

Լորտ Տէրպի հրաժարեր է . կերելի թէ Լորտ Լայնս պիտի յաջորդէ :

— Հեռագիրը կը ծանուցանէ , թէ Ռուսիա որոշեր է կամ Անգլիոյ ընթացքը փոխել տալ , կամ Աւագաժողովին մասնակից չընել զԱնգլիա և կամ Ռուսիա ինքը միայնակ գործել Արեւելեան խնդրոյն կարգադրութեան համար :

ՀԱՐՑՈՒՄ ՄԸ

Ո՞վ պիտի լուծէ արեւելեան խնդիրը. Գիծերը :

Սոյն խորագրով հետաքրքրական պատկեր մը կը ծախուի հասարակութեան մէջ : Գին 50 փարայ :

. . . Խմբագիր

Եէնայէն բարեկամէս ինտր. 13 թուականաւ մի նամակ ստացայ , որոյ մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը պարունակին :

« Երեք օր առաջ այս տեղ ուսանողական մի հանդէս կատարուեցաւ , որ բաւական հետաքրքիր լինելով , ուղեմ ներկարագրել զայն , նախ պատճառը յիշելով :

« Պրօֆէսօռ տօքթօռ Շթէքլ 50 տարի է որ համալսարանումս կը դասախօսէ . ուրեմն նա այս վեցամեակում իւր հարիւր կիսամեայ դասախօսութեան յորէլեանը կը տօնէ . սա՛ , համալսարանիս արեւելագէտն է , այսինքն՝ Արաբերէն , Պարսկերէն , Քաղդէարէն և այլն լեզուաց և հնութեանց վերայ կը խօսի , գիտէ նաև մի քիչ Հայերէն կարգալ և ունի իր սեփական հին դրամոց հաւաքածոյքը , ծանօթ է Հ. Ղեւոնդ Ալիշանեանի : Ես մի քանի անգամ իւր մօտ եղած եմ , մի անգամ իւր հին դրամոց թանգարանը , որ իւր տեսակին մէջ ամենէն հարուստն է , Արաբական , Բիւզանդեան կայսրութեան և հին արեւելեան ազգաց ինչպէս նաև Հայկական հին դրամներով զարդարուած է . կենացս մէջ առաջին անգամ տեսայ նորա մօտ Հայկական դրամ « Հեթում թագաւոր Հայոց » և այլ խօսքերով , որ տարիներով գետնի տակ մնալով , մաշած , փտած և կոտրտած էր , ուստի և չկարացի ամբողջապէս ընթեռնուլ իմ բոլոր ջանիցս հակառակ և ես միայն գոհ եղայ հառաչելով . ո՞րպիսի տխուր տպաւորութիւն ըրաւ վրաս , այդչեմ կարող նկարագրել , գուցէ առաջին անգամն էր կենացս մէջ որ սարսափելի անյագ տենչ ստացայ դէպ ի դրամը , դէպ ի մի այդպիսի սրբազան մասունք , զոր գողնալու իսկ պիտի յանդգնէի եթէ կարող լինէի . ա՛հ բարեկամ , ե՞րբ պիտի սկսին արդեօք Հայերը իրենց հնութիւնները ուսումնասիրել , իբրև մասնագէտներ ուսնիլ և մեզ ծանօթացնել մեր հնութիւնները , արդեօք մի օր Հայն էլ պիտի ունենայ մի ազգային հնութեանց թանգարան() , որ փոխանակ մեր հնութիւնները օտարների մօտ որոնելու , գտնենք մեր քով , այս վիճակէն կրնայ հասկցուիլ թէ ո՞րպիսի քայլ առած ենք յառաջագիմութեան մասին . ես ուրիշ թանգարաններ եւս այցելելու առիթ ունեցայ և անդ տեսայ մէկ կանանց էն թարի , ճիւղալէ , խալքախ , քէմէնչէ , տալուլ զուռնայ և ուրիշ ասոնց նման բաներ զոր այժմ չեմ յիշեր . տեսայ բոլոր արեւելեան լեզուներով գրուած հին տպուած և ձեռագիր գրեանք , միայն Լայքցիկի թանգարանումը Հայերէն չի գտայ , բարեբաղդաբար մօտս մի թերթ Մեղու Հայաստանի կար , որ անդ թողի :

« Ահա այս հնաբան արեւելագէտ պրօֆէսօռ Շթէքլին տեղոյս ուսանողները պատուեցին « Ճրագալոյց թափորով » : 300 ի մօտ ուսանողներ մեծ և հաստ կե-

* Կաւետեմք մեր բարեկամին որ իւր խնդրած ազգային թանգարանը կազմուի սկսած է ի Պօլիս :

Մ. Խ.

րոններ վառած երեկոյեան ժամը 7 ին երկու երաժշտական խմբերի առաջնորդութեամբ կարգաւ շարունցան և թափօրը սկսաւ շարժիլ մի մեծ հրապարակէ և զանազան փողոցներէ անցնելով, հասաւ Շիթէքլիի տան առաջ, ուր երկու երգ երգուեցաւ և զանազան ընկերու թեանց ներկայացուցիչները գնացին իւր մօտ շնորհաւորեցին իւր տարեգարծը, նա ալ ի պատիւ ուսանողաց մի ճառ կարգաց պատուհանից և ուսանողք կեցցէն երու որոտումներով թնդացուցին ամբողջ քաղաքը. յետոյ թափօրը դարձեալ մի և նոյն կարգաւ շարունակելով վերջացաւ սոյն արարողութիւնը ի մեծ խնդութիւն ուսանողաց: Ժամը 9ին սկսան ուսանողները ուսել, խմել, երգել և ճառել. նոյն օրուան դարեջուրը ձրի լինելով, Գերմանացի ուսանողի համար տօն և մեծահանգէս տօն կար. ես աւելորդ կը համարիմ ուսանողաց նոյն օրուան վիճակը երկարօրէն նկարագրել, նոյն իսկ այսչափն ալ նորա համար դրեցի որ առիթ ունենամ հարցնելու թէ, ինչո՞ւ մենք էլ չենք տօներ մեր վարժապետների և գրագէտների զօրօրինակ 25, 50 ամեայ յոբէլեանները: Ամէն հրապարակական գործող անձն պէտք է քաջալերել բարոյապէս և նիւթապէս, իսկ մենք Հայերս ո՞րչափ ետ մնացեր ենք այս տեսակ գործերի մէջ . . . :

Մեր բարեկամին սոյն վերջին տողերը տխուր ազդեցութիւն մ'ըրին մեր վրայ և իրաւամբ կը ցաւիմք երբ կը գիտեմք մեր վարժապետաց և գրագիտաց տըխուր վիճակը, որոց շատերը ապրուստէ զուրկ կը գտնուին և շատերը իրենց աշխատութեան վարձը առնելու դժուարութիւն կը կրեն. այս վիճակին մասամբ մը վարժապետները տեղի տուած են, բայց ընդհանրապէս ըսելով, ժողովուրդը տակաւին չէ կարողացած վարժապետաց յարգը ճանաչել և նոցա գործերը գնահատել, որպէս զի վարժապետք օրական ապրուստի հոգէն ազատելով, աշխատին ինչ որ օգտակար է:

Ժամ է ուրեմն, որ փոխանակ ժողովուրդը վարժապետ բառով, վարժապետները ծաղրելու և անարգելու, նոքա քաջալերեն իրենց ձեռնարկին մէջ, որով վարժապետաց ապագային հետ իրենց զաւակաց ապագան եւս բարեփառ կը լինի, և այն ատեն մեր բարեկամին հարցին գործնականապէս կը պատասխանեմք:

Յ. Կէլեան

ՍՈԿՐԱՏԻ ՈՔԻՆ

ՐՕՄԻ ՏԸ ԶԻՒԹԹԻՆԵԱՆԻ

Ողբելանութեան (սքիթիթիզմ) վրայ գրուած սոյն կարեւոր գործը որ Պ. Յ. Սիլվանէն թարգմանուած և իզմիրի Արշալայ Արարիչի տպարանէն իւրոյս ընծայուած է, նոյնպէս կը ծախուի Եէնի-ճամի Զիլինկիրէր-ճատտէսի, թիւ 2, Ս. Ղ. և Եազմաճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 25 սանթիմ:

ԹԱՏՐՈՆ ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ
ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵՐ

Տղայոց ընթերցանութեան յատկացեալ այս հանգէսը՝ որ ազնիւ թղթոյ վը-

րայ բազմաթիւ պատկերներով գեղեցիկ և վայելուչ տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած է, կը պարունակէ բարոյակա-նի հրահանգիչ և շուարճալի նիւթեր:

Սոյն գործին տարեկան 24 թերթերը ամբողջապէս կազմուած, կաղանդի նը-ուերի համար ամենէն յարմար և պատ-ուական առարկայ մ'ըլլալով, սոյն նպա-տակին ծառայեցնելու համար ալ՝ գոր-ծոյն ստուարութեանը նոյնելով՝ գինը ամենաշնչին գումարի մը՝ այն է 1 Ֆր. 30 սանթիմի՝ կամ որ նոյն է 6 դր. մէ-ծիտից գումարի իջած է, և կը ծախուի փարիզու գրատունը և ամեն գրավա-ճառաց քով:

Թ Ո Ր Ո Ս Լ Ե Ի Ո Ն Ի

Գրեց ՄԵՐԵՆ

Սոյն գեղեցիկահիւս վիպասանութենէն՝ ունի պատմական աղբիւրը Ռուբինեան հարստութենէն առնուած է, և որ Գը-րիստոսի 1145 թուականին Հայոց Ղիլի-կիոյ մէջ վերստին ձեռք բերած իշխա-նական մեծութեան ճշգրտատիպ պատ-կերն է, ամեն հայ պէտք է փութայ մի օրինակ ունենալ:

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿՂԶԻ

ԸՆԿԵՑԻ ԿԱՐԳԸ

Ժիւլ վէրն անուանի հեղինակին սոյն հետաքրքրաշարժ և հրահանգիչ գործին երկրորդ հատորն ալ իզմիրէն հասած ըլ-լալով, կը ծախուի Եէնի-ճամի, Զիլինկիր-էր-ճատտէսի, թիւ 2, Ս. Ղ. և Եազմա-ճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 Ֆրանք:

ՄԱՐԻՈՆ ՏԸ ԼՈՐՄԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ

Կ Ա Մ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐԲԱՆՔ

ԹԻՔ. Գ. ՉԵՔԵՐԵԱՆ

Սոյն գեղեցիկ վէպին հինգերորդ այն է վերջին հատորն ալ իզմիրէն հասած ըլ-լալով կը ծախուի Եէնի-ճամի Զիլինկիր-էր-ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղուկասեան գրա-տունը և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 Ֆրանք:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ ՀԱՆԴԻՍԻ

ԱՐԱՐԱՏԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Յեղ ի գրաւոր բան

ՊՈՒՄ Գ. ՔԵՔԵՐԵԱՆ

ԳՈՐԾ ԱՍԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Տպագրութիւն Արամեան

1878

Սոյն գեղեցիկաբայ երկասիրութիւնը՝ որ 32 երեսէ կը բաղկանայ՝ նիւթոյն աղ-նութեանը գրաբառ սահուն ոճոյն և ազգի ազգի գողտրիկ իմաստիցն հա-մար՝ կաղանդի նուէր, և Մրցանակաբաշ-թեան համար մէկ հատիկ արժանաւոր պարգև համարուած և արդէն սպառած է:

Այս անգամ Ն. Բարձրաշնորհ Սրբադ-նութեան անուան պաշտպանութեամբն հովանաւորեալ, Արամեան մաքուր տը-կպագրութեամբ և աւելի գեղեցիկ դիւ-քով՝ թարգմանչէն խնամով ուղղեալ և ինչ ինչ ի կարեւորաց յաւելեալ ի լոյս աքնծայուի Ասիական բարենախանձ ընկե-րութենէն նորահաս ուսանողաց համար, այնու քաղցր ակնկալութեամբ որ ան-չուշտ սոյն Բ. տիպն ալ առաջնոյն բախ-տին պիտի տրժանանայ, հայկական գրա-ւոր լեզուին վստմութեանը վրայ ճաշակ ունեցող նորատի ուսանողներէն:

ԶԲՕՍԱՐԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ԿԱՄ

ՆՈՒՆԻ ԿԱՂԱՆԴԻ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Մաքուր տպագրութեամբ, ընտիր թղթի վրայ տպուած, գեղեցիկ պատ-կերներով զարդարուած գրքոյկ մ'է, փոքրիկ տղայոց և աղջկանց ընթերցա-նութեան շատ յարմար:

Կը պարունակէ օգտակար ծանօթու-թիւններ, բարոյալից վէպեր, լաւ խը-րատներ, զուարճալիքներ, և այլն:

Գինն է 1 հինգնոց թղթագրամ. գրե-թէ ձրի:

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿՂԶԻ

Կ Ղ Զ Ի Ո Յ Ն Գ Ա Ղ Տ Ն Ի Ք Ը

ԹԻՔ. Մ. ՄԵՐԵՆ

Սոյն ընտիր գործին երրորդ, այն է վերջին հատորն ալ իզմիրի Տէտէեան եղբարց տպարանէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի-ճամի Զիլինկիրէր ճա-տտէսի թիւ 2 Ս. Ղուկասեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 Ֆր-անք:

ՍԻՐԱՔ ԵՒ ՍԱՄՈՒԷԼ

ԲԱՐԻ ՀՕՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

ԳՐԵԾ ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

Ես ի յոյս ընծայեցիմ ազնուական եղբարք ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՒ ՄԿՐՏԻՉ ԷՍԱՅԱՆ

Ի ՆՈՒՆԻ

Հայոց հարց ես քարգացեալ որդւոց

Կծախուի ամեն գրավաճառաց քով, ի գին մէկ քսաննոց թղթագրամ:

Տ. Խրիմեան Սրբազանի այս գործին ընթերցման համար մեր կողմանէ յանձ-նարարութիւն և յորդոր աւելորդ կհա-մարիմք. տարակոյս չունիմք, թէ Նո-րին Սրբազնութեան սոյն օգտակարա-դոյն աշխատասիրութիւնն ալ հասարա-կաց պարտ ու պատշաճ ընդունելու-թեան պիտի արժանանայ:

Թ Ե Ս Ա Ի Ր Ո Ս Ի

ԲԱՐՈՅԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այս պատուական գիրքը այս անգամ շնորհիւ դեր. Խորէն եպիսկոպոսի Մխի-թարեան գրաբարէն համառօտութեամբ աշխարհաբարի թարգմանելով իզմիրի Տէտէեան եղբարց տպարանէն իւրոյս ընծայեցաւ մաքուր տպագրութեամբ, Յուսալի է որ այս անմահ գործը մեծ ըն-դունելութիւն պիտի գտնէ ազգային վարժարաններէն և ընթերցասէր հասա-րակութենէն:

Գիրքը կազմեալ 316 երեսէ բաղկա-ցած ըլլալով կը վաճառի Եէնի-ճամի Զի-լինկիրէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղ. և Եազ-մաճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճա-ռաց քով:

Գին 3 Ֆրանք

ՊԱՏՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Հայրենիք երեքշաբթի և շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Տարեկան բաժանորդագինն է Պոլսոյ հա-մարերեք, իսկ գաւառաց համար երեք ու կէս արծաթ մէծիտ կանխիկ:

Ծանուցման տալը երկու դրուշ է:

Խմբագրութեան ուղղեալ նամակ կամ գիր ետ չը տրուի:

Լրագրոյս վերաբերեալ ո և է գիր պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Մ. Յ. ՄԵՐԵՆԵԱՆ Ռիզա բաշա խան թիւ 1:

ՏԵՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵՐԵՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ Րիզա փաշա խան թիւ 3.